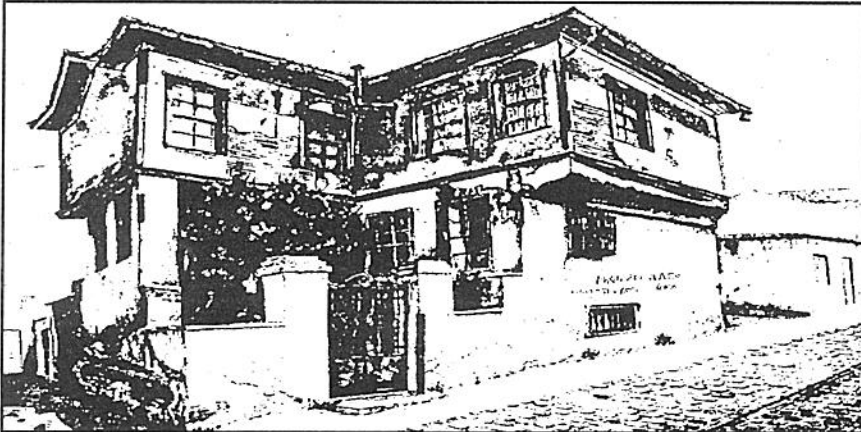

ΣΤΟΥ ΚΕΜΑΛ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Ενα διήγημα του Γιώργου ΙΩΑΝΝΟΥ

Δεν ξαναφάνηκε η μαυροφορεμένη εκείνη γυναίκα, που ερχόταν στο κατώφλι μας κάθε χρονιά, την εποχή που γίνονταν τα μούρα, ζητώντας με ευγένεια να της δώσουμε λίγο νερό από το πηγάδι της αυλής. Εμοιαζε πολύ κουρασμένη, διατηρούσε όμως πάνω της ίχνη μιας μεγάλης αρχοντικής ομορφιάς. Και μόνον ο τρόπος που έπιανε το ποτήρι, έφτανε για να σχηματίσει κανείς την εντύπωση πως η γυναίκα αυτή στα σίγουρα ήταν μια αρχόντισσα. Δίνοντας μας πίσω το ποτήρι, ποτέ δεν παρέλειπε να μας πει στα τουρκικά την καθηρωμένη ευχή, που μπορεί να μην καταλαβαίναμε ακριβώς τα λόγια της, πιάναμε όμως καλά το νόημα της "Ο Θεός να σας ανταποδώσει το μεγάλο καλό". Πιο μεγάλο καλό; Ιδέα δεν είχαμε.

Καθόταν ήσυχα για ώρα πολύ στο κατώφλι της αυλής, κι αντί να κοιτάζει κατά το δρόμο ή τουλάχιστον κατά το πλαϊνό σπίτι του Κεμάλ, αυτή στραμμένη έριχνε κλειφτές ματιές προς το δικό μας σπίτι, παραμιλώντας σιγανά. Πότε πότε εκλείνε τα μάτια και το πρόσωπο της γινόταν μακρινό, καθώς συλλαβίζε ονόματα παράξενα. Εμείς, παντός, δεν παραλείπαμε να της δίνουμε μούρα από την ντουτιά, όπως άλλωστε δίναμε σ' όλη τη γειτονιά και σ' όποιον περαστικό μας ζητούσε. Η ξένη τα έτρωγε σιγανά, αλλά με ζωνρή ευχαρίστηση. Δεν μας φαινόταν παράξενο που της άρεσαν τα μούρα μας τόσο πολύ. Το δέντρο μας δεν ήταν από τις συνηθισμένες μουριές, απ' αυτές που κάνουν εκείνα τα άνοστα νερουλιάρικα μούρα. Το δικό μας έκανε κάτι μεγάλα ξινά σαν βύσσινα, και πολύ κόκκινα στο χρώμα. Ήταν δέντρο παλιό και τεράστιο, τα κλαδιά του ξεπερνούσαν το δίπατο σπίτι μας. Μονάχα ένα κακό είχε. Τα φύλλα του ήταν σκληρά και οι μεταξοκόλληκες μου δεν μπορούσαν να τα φάνε. Ήταν, πάντως, δέντρο φημι-

σμένο σ' όλο το Ισλαχανέ κι ακόμα πιο πέρα.

Την πρώτη φορά που είχε καθήσει η άγνωστη γυναίκα στο κατώφλι μας, δεν σκεφτήκαμε να της προσφέρουμε μούρα, όμως σε λίγο μας ζήτησε η ίδια λέγοντας πως ήθελε να φυτέψει το σπόρο της στον μπαχτσέ της. Εφαγε μερικά και τα υπόλοιπα τα έβαλε σ' ένα χαρτί και έφυγε καταχαρούμενη.

Τη δεύτερη φορά, θα ήταν κατά το τριάντα οκτώ, δύο χρόνια, πάντως, μετά την πρώτη, δεν έβαλε μούρα στο χαρτί. Κάθισε και τα έφαγε ένα ένα στο κατώφλι. Φαίνεται πως ο σπόρος απ' τα προηγούμενα είχε αποδώσει, αλλά για να δώσει και μούρα έπρεπε, βέβαια, να περάσουν χρόνια. Το δέντρο αυτό, όπως όλα τα δέντρα που μεγαλώνουν σιγά, ζει πολλά χρόνια και αργεί να καρπώσει.

Η γυναίκα ξαναφάνηκε και τον επόμενο χρόνο, λίγο πριν απ' τον πόλεμο. Όμως αυτή τη φορά της προσφέραμε νερό απ' τη βρύση. Αρνήθηκε να πιεί το νερό. Μόλις το έφερε στο στόμα, μας κοίταξε στα μάτια και μας έδωσε πίσω το γεμάτο ποτήρι. Επειδή την είδαμε πολύ ταραγμένη, θελήσαμε να της εξηγήσουμε. Ο σικαμένος σπιτονοικοκύρης μας είχε διοχετεύσει το βόθρο του σπιτιού στο βαθύ πηγάδι. "Τώρα που σας έφεραν το νερό στις κουζίνες σας, δεν σας χρειάζεται το πηγάδι", μας είχε πει. Η γυναίκα βούρκωσε, δεν μας έδωσε όμως καμιά εξήγηση για την τόση λύπη της. Για να την παρηγορήσουμε της δώσαμε περισσότερα μούρα και η γιαγιά μου της είπε κάτι που την έκανε να τιναχτεί: "Θα σου έβαζα σ' ένα κουτί αλλά δεν βαστάνε για μακριά". Και πράγματι είχαμε αρχίσει κάτι να υποπευόμαστε. Την άλλη φορά είδαμε πως μόλις έφυγε από μας πήγε δίπλα στον Κεμάλ το σπίτι, όπου την περίμενε μια ομάδα από Τούρκους προσκυνητές, που

κοντοστέκονταν στο πεζοδρόμιο. Εμείς ως τότε θαρρούσαμε πως είναι καμιά τουρκομερίτσια δικιά μας, από τις πάμπολλες εκείνες που δεν ήξεραν λέξη ελληνικά, μα και η ανταλλαγή των πληθυνσμών είχε γίνει με βάση τη θρησκεία και όχι τη γλώσσα. Η αποκάλυψη αυτή στην αρχή μας τάρραξε. Δεν μας έφτανε που είχαμε δίπλα μας του Κεμάλ το σπίτι, σαν μια διαρκή υπενθύμιση της καταστροφής, θα είχαμε τώρα και τους τούρκους να μπερδοκλώνονται πάλι στα πόδια μας; Και τι ακριβώς ήθελε από μας αυτή η γυναίκα; Πάνω σ' αυτό δεν απαντήσαμε, κοιταχτήκαμε όμως βαθιά υποψιασμένοι. Και τα επόμενα λόγια μας έδειξαν πως η καρδιά μας ζεστάθηκε κάπως από συμπάθεια και ελπίδα. Είχαμε κι εμείς αφήσει σπίτια και αμπελοχώραφα εκεί κάτω.

Η τουρκάλα ξαναφάνηκε λίγο μετά τον πόλεμο. Εμείς καθόμασταν πια σε άλλο σπίτι, λίγο παραπάνω, όμως την είδαμε μια μέρα να κάθεται κατασακισμένη στο κατώφλι του παλιού σπιτιού μας. Ο πρώτος που την είδε ήρθε μέσα και φώναξε: "Η τουρκάλα". Βγήκαμε στα παράθυρα και την κοιτάσαμε με συγκίνηση. Παραλίγο να την καλέσουμε πάνω στο σπίτι - τόσο μας είχε μαλακώσει η επίμονη νοσταλγία της. Όμως αυτή κοίταζε ακίνητη την κατάγυμνη αυλή και το έρημο σπίτι. Μια ιταλιάνικη μπόμπα είχε σαρώσει την ντουτιά κι είχε ρημάξει το καλοκαρμωμένο ξυλόδετο σπίτι, χωρίς να καταφέρει να το γκρεμίσει.

Δεν την ξανάδαμε από τότε. Ηρθε - δεν ήρθε, άγνωστο. Αλλωστε και να ρχότανε δεν θα βρισके πια το κατώφλι με το αφράτο μάρμαρο να να ξαποστάσει. Το σπίτι είχε από καιρό παραδοθεί σε μια συμμορία εργολάβων και στη θέση του υψώθηκε μια πολυκατοικία από τις πιο φρικαλέες. Τώρα ετοιμάζονταν να την γκρεμίσουν οι γελοίοι. Πως ξέρει τι μεγαλεπήβολο σχέδιο συνέλαβε πάλι το πονηρό μυαλό τους.

Αν γίνει αυτό, θα παραφυλάγω νύχτα μέρα, ιδίως όταν το σκάψιμο θα έχει φτάσει στα θεμέλια, και ίσως μπορέσω να εμποδίσω ή τουλάχιστο να καθυστερήσω το χτίσιμο του νέου εξαμβλώματος. Την προηγούμενη φορά είχε βρεθεί εκεί στα βάθη ένα θαυμάσιο ψηφιδωτό, που άρχιζε απ' το οικόπεδο του δικού μας σπιτιού και συνεχιζόταν προς το σπίτι του Κεμάλ. Το ψηφιδωτό αυτό οι δασκαλεμένοι εργάτες το σκεπάσανε γρήγορα γρήγορα για να μην τους σταματήσουν οι αρμόδιοι. Πάντως, τις ώρες που το έβλεπε το φως του ήλιου, γίνονταν διάφορα σχόλια απ' την έκθαμβη γειτονιά. Όλοι μιλούσανε για την ομορφιά και την παλιά δόξα, μα ανάμεσα στα δυνατά λόγια και τις φωνές, άκουσα μια γριά να σιγολέει: "Στο σπίτι αυτό καθόταν ένας μπένς, που είχε μια κόρη σαν τα κρύα τα νερά. Κυλιόταν κάτω, όταν φεύγανε, φιλούσε το κατώφλι. Τέτοιο σπαραγμό δεν ματαείδα".

Γιώργος ΙΩΑΝΝΟΥ (1927-1985)